

Opportunity to Cultivate Environmental Governance Culture in Industrial Area by Communication Process and Community Sharing Activities

Monwipa Choopiban

Student of Doctor of Philosophy Program in Political Communication,
College of Political Communication, Krirk University

Abstract

The case study of this research is the Aromatics and Reformer Project 2 in Maptaput, Rayong Province, Thailand. This study focuses on the industrial projects' communication processes. The structure of the project was approved by the community (as required). Thus, the public hearing was carried out to allow people to express their concerns, especially on the environmental impacts. Their suggestions were taken into consideration. According the law, the researcher must inform the community of the construction of the project along with its impacts. In this project close communications and exchanges of information among community members and those who ran project were emphasized. The project result suggested that the cultivation of environmental governance should be cultivated in the community through community information sharing and through environmental observation and conservation. As such, the sustainable growth and development would be maintained in communities adjacent to industries.

Keywords : environmental governance, industry, communication and sharing activities

วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม ปีที่ 5 เล่มที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2552 หน้า 39 - 60

โอกาสในการสร้างวัฒนธรรมธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุตสาหกรรม ด้วยกระบวนการสื่อสารและกิจกรรมเพื่อชุมชน

มนวิภา จุภิบาล

นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการสื่อสารทางการเมือง
วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก

บทคัดย่อ

ในการดำเนินโครงการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม ประชาชนโดยรอบพื้นที่มีบทบาทในการเป็นผู้ตัดสินใจยอมรับให้มีการดำเนินโครงการ การให้ความคิดเห็น และความห่วงใยถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของโครงการ จึงมีความน่าสนใจที่จะสำรวจแนวคิดว่าในช่วงเวลาของการก่อสร้างดังกล่าวจะเป็นโอกาสอันดีที่สังคมในท้องถิ่นพื้นที่อุตสาหกรรม จะสามารถสร้างวัฒนธรรมธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมร่วมกันจากกระบวนการสื่อสารและกิจกรรมเพื่อชุมชนได้หรือไม่ เนื่องจากโครงการต้องรายงานผลกระทบอันเกิดจากการดำเนินโครงการให้ชุมชนทราบเป็นระยะๆ อยู่แล้วซึ่งย่อมทำให้เกิดกระบวนการสื่อสารสองทางควบคู่ไปกับการสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อชุมชนโดยผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง จากการสำรวจกระบวนการสื่อสารของโครงการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในพื้นที่ตำบลมาตาพุด จังหวัดระยอง ซึ่งเริ่มโครงการก่อสร้างในปี 2548 โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นหลัก ในการศึกษา พบว่า ช่วงการก่อสร้างโครงการเป็นโอกาสอันดีที่สังคมจะรู้จักถกถวญและต่อยอดให้เกิดธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมในพื้นที่นั้นๆ ด้วยการเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคอุตสาหกรรมในการช่วยพิทักษ์สิ่งแวดล้อมร่วมกับประชาชนในชุมชน จนกระทั่งกลายเป็นวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่อันจะส่งผลถึงการยกระดับความเป็นอยู่ และความเจริญของชุมชนให้ควบคู่ไปกับความเจริญของอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน

คำเฉพาะ: ธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม โรงงานอุตสาหกรรม กระบวนการสื่อสารและกิจกรรมเพื่อชุมชน

1. บทนำ

มาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง เป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์สำคัญของการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากเป็นพื้นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ที่รองรับการลงทุนอย่างมหาศาลในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่มีกระบวนการซับซ้อนเป็นจำนวนมากกว่าร้อยโรงงาน เป็นแหล่งรวมของเทคโนโลยีสูงสุดจากทั่วโลก เป็นหัวใจของกลุ่มธุรกิจใหญ่ ทั้งธุรกิจของคนไทยและต่างชาติ นอกจากนี้มาบตาพุดยังเรียกได้ว่าเป็นพื้นที่ที่ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) หลายกลุ่ม ทั้งภาครัฐการ องค์กรส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรชุมชน เครือข่ายชาวบ้าน กลุ่มสถาบันการศึกษา กลุ่มแรงงานต่างถิ่น และชาวต่างชาติจำนวนมาก รวมทั้งเป็นพื้นที่ที่ประชาชนให้ความสนใจทางการเมืองสูงทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ

การก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ทุกโครงการ โดยเฉพาะในพื้นที่มาบตาพุด เจ้าของโครงการไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการดำเนินโครงการจะไม่ส่งผลกระทบต่อ ใดๆ ต่อประชาชนในพื้นที่ ทั้งในช่วงของการก่อสร้าง และเมื่อโรงงานก่อสร้างแล้วเสร็จและเริ่มการผลิต ทั้งผลกระทบในเชิงเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคมที่แตกต่างกันออกไปตามบริบทและสภาพแวดล้อมของแต่ละกรณี ก่อนการดำเนินโครงการ เจ้าของโครงการต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment : EIA) ซึ่งหมายถึง การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อสภาพแวดล้อม หรือสภาพแวดล้อมที่อาจจะมีความกระทบต่อโครงการหรือกิจการนั้น ทั้งในทางบวกและทางลบ เพื่อเป็นการเตรียมการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขก่อนการตัดสินใจดำเนินโครงการหรือกิจการนั้นๆ โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประเมินผลกระทบคือ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีกฎระเบียบ และหลักเกณฑ์การประเมินที่เข้มงวด เพื่อให้มั่นใจว่าโครงการหรือกิจการที่ผ่านการอนุมัติผลประเมินสามารถดำเนินการได้ โดยผลกระทบอยู่ในวงจำกัดและสามารถบริหารจัดการให้ยอมรับได้ตามมาตรฐานสากล

ที่สำคัญก็คือ นอกเหนือจากประเด็นทางเทคนิคของโรงงานที่ต้องพิจารณาแล้ว ประชาชนในพื้นที่ซึ่งอยู่ในรัศมี 5 กิโลเมตรโดยรอบ นับจากตัวโรงงานเป็นศูนย์กลางจะมีบทบาทในการเป็นผู้ตัดสินใจยอมรับให้มีการดำเนินโครงการ การเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญหรือมีคุณค่าในพื้นที่ รวมทั้ง การให้ความคิดเห็น ความห่วงใยต่อผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของโครงการ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ และแม้กระทั่งโรงงานได้รับการอนุมัติผลประเมินแล้วเจ้าของโครงการก็ยังคงต้องรายงานความก้าวหน้า และผลกระทบต่อชุมชนอันเกิดจากการดำเนินโครงการให้ชุมชนทราบอย่างน้อยทุก 6 เดือน

ดังนั้น ท่ามกลางสภาพแวดล้อมของการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ บทบาทของเจ้าของโครงการ กับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนรวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียต่างๆ จึงต้องดำเนินควบคู่และ

เท่าเทียมกันไปทั้งตลอดช่วงระยะเวลาของการก่อสร้างโครงการจนกระทั่งโครงการแล้วเสร็จเข้าสู่ช่วงของการผลิตและการดำเนินธุรกิจ ภายใต้บรรยากาศของสภาวะแวดล้อมทางการเมือง ภัยธรรมชาติ เศรษฐกิจ สังคมไทยและประชาคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งที่ไม่มีนัยสำคัญ และมีนัยสำคัญที่อาจส่งต่อผลกระทบต่อโครงการอย่างรุนแรง ทุกขณะของช่วงเวลาจึงเป็นภาวะความเสี่ยงที่อาจแปรไปเป็นภาวะวิกฤต หรือเกิดเป็นโอกาสในการพัฒนาของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายก็ได้ และแน่นอนที่สุดย่อมส่งผลสู่สังคมโดยรวมเนื่องจากมีผู้มีส่วนได้เสียจำนวนมากและอย่างกว้างขวาง

เมื่อเป็นเช่นนี้จึงน่าสนใจที่จะมีการสำรวจแนวคิดที่ว่า ในช่วงของการก่อสร้างโครงการจะเป็นช่วงเวลาหรือโอกาสเริ่มต้นที่เหมาะสม ในการสร้างธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นที่ตั้งโรงงานได้ หากผู้ประกอบการอุตสาหกรรมหรือเจ้าของโครงการ ดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างแท้จริง ตั้งใจสร้างมิติใหม่ของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ยุติธรรมและเป็นธรรมกับผู้มีส่วนได้เสียอย่างตรงไปตรงมาซึ่งน่าจะก่อให้เกิดพลังแข็งแกร่งที่สามารถจุดประกายสนับสนุน และเป็นแรงผลักดันให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคม ของท้องถิ่นที่ตั้งโรงงานนั้นๆได้

การศึกษาดังกล่าว เป็นความพยายามที่จะเข้าใจปัญหาในพื้นที่มาบตาพุด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีภาพลักษณ์เชิงลบ ในประเด็นของโอกาสการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และโอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอุตสาหกรรมและการพิทักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น ความจริงใจในการแสดงความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในการประกอบธุรกิจที่มีผลกระทบต่อชุมชน โดยคาดหวังว่าพฤติกรรมที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ชุมชน และผู้มีส่วนได้เสียในภาคส่วนต่างๆ จะต้องประสานความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน และดำเนินกิจกรรมควบคู่กัน ไปเป็นระยะเวลานานต่อเนื่องกันหลายปี อาทิ การวิเคราะห์ผลกระทบจากโครงการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องของสิ่งแวดล้อม ทั้งทาง เสียง น้ำ และอากาศ และความไม่สะดวกสบายในวิถีชีวิตเดิมของชุมชน การต้องแก้ปัญหาาร่วมกัน การจัดการกับข้อร้องเรียนร่วมกัน เป็นต้น หากสามารถสร้าง ความสัมพันธ์บนความพยายามในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมร่วมกันแล้วความปรารถนาดีต่อสังคมส่วนรวมน่าจะเป็นความรู้สึกที่แข็งแกร่งที่แทรกซึมเข้าไปในจิตใจของคนในชุมชน บุคลากรทุกระดับของโรงงานอุตสาหกรรม หน่วยราชการ และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ มากพอที่จะเกิดการกลมเกลียวของสังคม (Socialization) ให้มีทัศนคติที่ดีและตระหนักถึงความสำคัญของคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และมีความปรารถนาที่จะดำรงชีวิตอยู่ด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมร่วมกัน โดยไม่รู้ตัว จนกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างวัฒนธรรมธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมในพื้นที่มาบตาพุดในที่สุด พลิกฟื้นพื้นที่อันตรายที่เป็นตัวปัญหาให้กลายเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมใหญ่ที่สุดของประเทศที่พร้อมด้วยการพัฒนาทั้งเศรษฐกิจและจิตใจของประชาชน สอดคล้องกับหลักการข้อ 10 ของปฏิญญาริโอที่ว่า

ด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (Rio Declaration on Environment and Development) ที่ประเทศไทย ได้ลงนามรับรองปฏิญญาดังกล่าวไปเมื่อปี พ.ศ. 2535 แล้วว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืนจะต้องมีส่วนร่วมของประชาชนภาคส่วนต่าง ๆ อย่างแท้จริง

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาว่า ในช่วงเวลาของการดำเนินการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม จะเป็นช่วงโอกาสที่ทำให้สังคมในท้องถิ่นพื้นที่อุตสาหกรรม สามารถสร้างวัฒนธรรมธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและพนักงาน กับประชาชนในพื้นที่ ด้วยกระบวนการสื่อสารและกิจกรรมเพื่อชุมชนได้หรือไม่

2.2 เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในช่วงการก่อสร้างโรงงานอุตสาหกรรม

2.3 เพื่อศึกษาผลจากกระบวนการสื่อสารและกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในบริบทของการนำไปสู่การพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ตามความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง

3. วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “โอกาสในการสร้างวัฒนธรรมธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุตสาหกรรม ด้วยกระบวนการสื่อสารและกิจกรรมเพื่อชุมชน” เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการลงพื้นที่และสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีหลัก เลือกกรณีศึกษาบทบาทของกระบวนการสื่อสารและกิจกรรมชุมชนของโครงการก่อสร้างโรงงานอะโรเมติกส์หน่วยที่ 2 ในนิคมอุตสาหกรรมอาร์ไอแอล พื้นที่ตำบลมาตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ทั้งในช่วงก่อนและระหว่างการก่อสร้างโครงการ อันทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ชาวชน ช่างราชการ องค์กรท้องถิ่น สื่อมวลชน และโรงงาน ในการช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและพัฒนาสังคม และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนในพื้นที่รอบโรงงาน บุคลากรของโรงงาน และผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ ให้เกิดจิตสำนึกในการตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม จนก่อเกิดเป็นวัฒนธรรมธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมในสังคมในที่สุด

หากแต่ความต่อเนื่องของกระบวนการ และผลกระทบของการสื่อสารและกิจกรรม ย่อมไม่สามารถหลีกเลี่ยงความเกี่ยวข้องของบริบททางการเมือง อาทิ นโยบายรัฐ ข้อกฎหมาย บุคลากรในราชการ ภาคการเมืองท้องถิ่น สื่อมวลชน องค์กรอิสระ และผู้มีอิทธิพลได้ ดังนั้น จึงต้องศึกษา

แนวความคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นหลักๆทั้งหมด เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบ และแนวทางในการศึกษาอ้างอิง ให้ครอบคลุมทุกมิติ ได้แก่

- 1) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Participation)
- 2) แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารณรงค์ (Campaign)
- 3) แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication)
- 4) แนวคิดเกี่ยวกับการขัดเกลาทางสังคม (Socialization)
- 5) แนวคิดเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต (Crisis Management)
- 6) แนวคิดเกี่ยวกับจรรยาบรรณธุรกิจ (Corporate Governance)
- 7) แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (Environmental Governance)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลกระบวนการสื่อสารและกิจกรรมเพื่อชุมชนของโครงการอุตสาหกรรม มีมิติที่กว้างและมากพอที่จะวิเคราะห์ผ่านแนวคิด และทฤษฎีต่างๆ เหล่านี้ และสามารถสรุปเป็นมุมมองหนึ่งที่มีความเป็นรูปธรรมและ อาจเป็นประโยชน์แก่สังคม และชุมชนในภาพรวม

5. ผลการศึกษาและข้อวิจารณ์

ภาพลักษณ์ของมาบตาพุด จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของกระแสสังคม องค์ความรู้ทางวิชาการ หรือ การเคลื่อนไหวขององค์กรอิสระทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลก พุ่งสู่มาบตาพุดในมิติของพื้นที่ที่เป็นปัญหาสะสมเรื้อรังมาเป็นระยะเวลานาน โรงงานอุตสาหกรรมในเขตมาบตาพุดถูกกล่าวหาแบบเหมารวมว่าขาดความรับผิดชอบต่อ เป็นโรงงานสกปรกที่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษแก่ประชาชนที่อยู่อาศัยโดยรอบ และการเติบโตของอุตสาหกรรมในพื้นที่ก็เติบโตขึ้นเรื่อยๆ ภายใต้นโยบายส่งเสริมการลงทุนของภาครัฐ โดยประชาชนในท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของอุตสาหกรรม

ในช่วงการก่อสร้างโครงการอะโรเมติกส์หน่วยที่ 2 มีบริบทที่สำคัญเกี่ยวเนื่องที่มีผลให้ประชาชนโดยรอบพื้นที่ก่อสร้างโรงงาน ตื่นตัวกับเรื่องการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมหลายประการ สรุปได้ดังนี้

1. โครงการดังกล่าวเป็นโครงการปิโตรเคมีขนาดใหญ่ซึ่งเริ่มก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2548 อันเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนไทยตื่นตัวด้านข้อมูลข่าวสาร และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นอย่างเห็น ได้ชัดเมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต

2. องค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมระดับสากล เช่น กรีนพีซ ให้ความสำคัญและเคลื่อนไหวในพื้นที่มาบตาพุดอย่างมาก ในช่วงเวลาของการก่อสร้างโครงการ

3. การก่อสร้างโครงการอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของไทย ในช่วงต้นหลังจากการปฏิวัติ 19 กันยายน 2549 กลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง และองค์การอิสระ (NGO) ในประเทศซึ่งเคยเคลื่อนไหวทางการเมืองลดความเคลื่อนไหวทางการเมืองลง แต่เคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น นาย สุริยใส กตะศิลา เคยไปปราศรัยบนเวทีด้านสิ่งแวดล้อมที่สนามกีฬากลางจังหวัดระยอง

4. มีประเด็นข่าวเกี่ยวกับมลพิษในมาบตาพุด ที่เกินกว่าค่ามาตรฐานสากลในช่วงปลายปี พ.ศ. 2548 และกรมควบคุมมลพิษต้องการให้พื้นที่มาบตาพุดเป็นเขตควบคุมมลพิษ

5. โครงการดังกล่าวเป็นโครงการแรกที่ก่อสร้างโรงงานในพื้นที่นิคมใหม่ คือ นิคมอุตสาหกรรมอาร์ไอแอล ไม่ใช่ นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด หรือ อยู่นอกพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม เช่น โรงงานอื่นๆ ที่ดำเนินการผลิตอยู่ในขณะนั้น

6. นิคมอุตสาหกรรมอาร์ไอแอลเป็นนิคมอุตสาหกรรมแห่งใหม่ในพื้นที่มาบตาพุดที่ตั้งอยู่กลางชุมชน โดยในรัศมี 5 กิโลเมตร มีชุมชนต่างๆ ที่สังกัดเทศบาลเมืองมาบตาพุด 11 ชุมชน จากทั้งหมด 25 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านพลอง ชุมชนวัดมาบตาพุด ชุมชนอิสลาม ชุมชนบ้านล่าง ชุมชนบ้านบน ชุมชนมาบข่า ชุมชนมาบยา ชุมชนตลาดห้วยโป่ง ชุมชนห้วยโป่งใน ชุมชนโสภณ ชุมชนตลาดมาบตาพุด และสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลมาบข่า 1 ชุมชน ซึ่งใน ปี พ.ศ. 2551 เทศบาลมาบตาพุดได้แยกออกเป็น 29 ชุมชน

7. ปี พ.ศ. 2548 เป็นปีที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย กำลังประสบปัญหาเรื่องฝนแล้ง ทำให้เกิดภาวะขาดแคลนน้ำ และมีข้อพิพาทกรณีที่ประชาชนภาคเกษตรมีความเชื่อว่าภาคอุตสาหกรรมใช้น้ำในปริมาณมาก เป็นเหตุให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรซึ่งเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ และเป็นประชากรเจ้าของท้องถิ่นในจังหวัดระยอง

การศึกษาเรื่อง กระบวนการสื่อสารและกิจกรรมเพื่อชุมชนของโครงการก่อสร้างโรงงานอะโรเมติกส์หน่วยที่ 2 เพื่อให้ข้อมูลแก่ชุมชนกลุ่มเป้าหมาย แบ่งได้เป็น 2 ช่วงหลักได้แก่

1. ช่วงการศึกษาโครงการ ในปี พ.ศ. 2547

ลำดับที่ 1 การให้ข้อมูลเบื้องต้นกับผู้นำชุมชนแต่ละชุมชนซึ่งเป็นชุมชนกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งอยู่โดยรอบโรงงานว่าในอนาคตอาจจะมีการก่อสร้างโรงงานปิโตรเคมี เพื่อผลิตสารอะโรเมติกส์ในพื้นที่ชุมชนมาบข่าต่อเนื่องจากชุมชนบ้านบน ซึ่งเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดิน คือ บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) ขอความร่วมมือให้ผู้นำชุมชนแจ้งข่าวให้ชุมชนทราบ และโครงการร่วมกับเจ้าของที่ดินขอรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้นำชุมชน

ลำดับที่ 2 การให้ข้อมูลเบื้องต้นกับประชาชนในแต่ละชุมชน ซึ่งมีผู้แทนชุมชนมารับฟังเฉลี่ยชุมชนละประมาณ 40 คน โดยรับฟังคำบรรยายในห้องประชุม และเยี่ยมชมโรงงานอะโรเมติกส์หน่วยที่ 1 ในนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับโรงงานที่จะสร้างใหม่ ดำเนินการผลิตมาแล้วประมาณ 10 ปี และไม่เคยก่อปัญหาใดๆให้ชุมชน

ลำดับที่ 3 การให้ข้อมูลและรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนในพื้นที่ในช่วงเย็น เพื่อให้ผู้ที่ไม่สะดวกเดินทางไปโรงงานหรือห้องประชุม ได้รับรู้ข้อมูลทั่วถึงกัน ซึ่งจะใช้เวลาที่ชุมชนมารวมตัวทำกิจกรรมกันอยู่แล้ว เช่น แอโรบิกผู้สูงอายุ ชุมชนบ้านพลง และมาบยา เป็นต้น เป็นช่วงเวลาที่เปิดกว้างให้ผู้คนที่สัญจรผ่านไปมา หรือ บุคลากรในภาคราชการ สถานศึกษา และสื่อมวลชนมาร่วมด้วย

กระบวนการดังกล่าวดำเนินการต่อเนื่องซ้ำๆหลายครั้ง เก็บประเด็นข้อเสนอแนะและความห่วงใยของชุมชนเสนอผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อการศึกษาและปรับเปลี่ยนรูปแบบ ให้สอดคล้องกับความพึงพอใจของชุมชน และเพื่อให้ชุมชนคลายกังวลมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ในช่วงเวลาดังกล่าว เป็นช่วงที่สำคัญมาก เป็นช่วงของการสื่อสารเพื่อทำความรู้จักประชาชนในชุมชน ผู้นำชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ และที่เป็นผู้นำทางความคิด รวมทั้งวัฒนธรรมของชุมชน ดังนั้น การสร้างสัมพันธภาพที่ดี สร้างความเข้าใจ สร้างความพึงพอใจ และเรียนรู้ข้อจำกัดซึ่งกันและกันระหว่างโรงงานกับชุมชน ต้องมีความจริงใจและเปิดเผยบนพื้นฐานของความคิดแบบไม่เอาัดเอาเปรียบ และไม่คิดว่าใครเหนือกว่าใคร โรงงานต้องเห็นใจและยอมรับความจริงว่าธุรกิจสร้างผลกระทบให้ชุมชน ฉะนั้น ชุมชนมีสิทธิ์ที่จะเรียกร้อง แสดงอาการไม่เห็นด้วย ไม่พอใจ มีความคิดเห็นแตกแยก หรือเจรจาต่อรองในเรื่องต่างๆ และต้องพึงระวังว่าการเจรจาของโรงงานกับชุมชนในลักษณะของการพูดโน้มน้าวโดยบิดเบือนความจริง หรือปิดบังความจริงบางส่วน แม้เป็นเรื่องเล็กน้อยก็อาจเป็นอันตรายอย่างยิ่ง เพราะจะทำลายความเชื่อถือและสร้างปัญหาในอนาคต

2. ช่วงการดำเนินการก่อสร้างโครงการ ในปี พ.ศ. 2548 - 2550

การให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมของชุมชนกลุ่มเป้าหมาย ในการแก้ปัญหาอันอาจเกิดจากผลกระทบของโครงการก่อสร้างโรงงานอะโรเมติกส์หน่วยที่ 2 ดำเนินการต่อเนื่องเป็นประจำทุกสัปดาห์ ด้วยกิจกรรมรูปแบบต่างๆ ตามสถานการณ์ ได้แก่

- 1) เวทีชาวบ้าน
- 2) การประชุมไตรภาคี โรงงาน ชุมชน และภาครัฐ
- 3) การประชุมปฏิบัติการกลุ่มย่อย
- 4) การประชุมหารือ เพื่อทราบความต้องการของชุมชนในการสร้าง

สาธารณประโยชน์

- 5) การประชุมร่วมกับผู้นำชุมชน
- 6) การใช้โทรศัพท์ติดตามและประสานงาน ตลอด 24 ชั่วโมง
- 7) การทำกิจกรรมร่วมกัน

กระบวนการสื่อสารได้ปรับเปลี่ยนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเป็นทั้งผู้สื่อสารและผู้รับสาร เป็นผู้เลือกกิจกรรม เป็นผู้ร่วมจัดกิจกรรม และเป็นผู้ทำกิจกรรมด้วยตัวเอง หมายถึงการทำแผนจัดกิจกรรม สร้างอาชีพ หรือสร้างสาธารณประโยชน์ ของชุมชนให้ตรงตามความต้องการของแต่ละชุมชนอย่างแท้จริง แต่อย่างไรก็ตาม โครงการฯ ต้องพิจารณาแล้วว่ากิจกรรมเหล่านั้นเกิดประโยชน์ในภาพรวมไม่ใช่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งรวมทั้งต้องเป็นประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยโครงการมีการประชุมกับคณะกรรมการชุมชนและให้เวลากลับไปหาหรือประชาชนเพื่อค้นหาความต้องการที่ตรงกับติดค้างกล่าว เสนอมาที่โครงการ ตัวอย่างโครงการที่ดำเนินการ ได้แก่ การจัดร้านค้าชุมชนเพื่อจำหน่ายอาหารให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ก่อสร้างและการอบรมสุขาภิบาลอาหารให้ผู้ประกอบการร้านค้า การใช้ดินจากโครงการให้เป็นประโยชน์เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชุมชน เช่น ถมที่ดินบริเวณวัด สนามฟุตบอล โรงเรียน เป็นต้น การจัดงานวัฒนธรรมอิสลามระยองโดยชุมชนอิสลามมาบตาพุดเป็นเจ้าภาพ การสร้างฝายน้ำล้นและเรียงหินริมเขื่อนชุมชนมาบข่า การสร้างถังเก็บน้ำใช้ในการปลูกผักปลอดสารพิษชุมชนกรอกยายชา การจัดหาจักรเย็บผ้าอุตสาหกรรมเพื่อสร้างอาชีพให้ชุมชนมาบข่า การจัดหาออฟฟิศเคลื่อนที่ชุมชนบ้านพลง และการปรับปรุงทัศนียภาพ เป็นต้น

กิจกรรมชุมชนที่ดำเนินการในช่วงเวลาดังกล่าว บางส่วนเป็นกิจกรรมที่บริษัทได้วางแผนออกแบบไว้แล้ว โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่สังคมได้รับสูงสุด และใช้หลักธรรมาภิบาลในการเลือกกลุ่มเป้าหมาย ลักษณะกิจกรรมไม่เน้นการทำให้เป็นรายครั้ง แต่เน้นกระบวนการต่อเนื่อง (Progress – based) ยึดความสำเร็จตามเป้าหมายเป็นหลักไม่ผูกติดกับระยะเวลา และสามารถพลิกกิจกรรมให้มีหลายรูปแบบ บางส่วนเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์จากแนวคิดของชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะสำหรับชุมชนนั้นๆ บางส่วนเป็นการสนับสนุนภาครัฐหรือดำเนินการร่วมกับภาครัฐเพื่อให้ส่งผลต่อความเป็น ระเบียบเรียบร้อย หรือความปลอดภัยของชุมชน โดยสามารถแบ่งกลุ่มกิจกรรมตามลักษณะของโครงการ ดังนี้

1. โครงการเพื่อการศึกษาและส่งเสริมจริยธรรม

- โครงการสร้างห้องสมุดเอทีซีเพื่อน้อง ใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้น ดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2548 แล้วเสร็จรวม 11 โรงเรียน ในพื้นที่ มาบตาพุด และ บ้านฉาง จังหวัดระยอง
- โครงการเอทีซีเพื่อน้อง เป็นกิจกรรมการเรียนรู้และค้นหาศักยภาพของเยาวชนที่จัดต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2544 ในรูปแบบกิจกรรมที่แตกต่างกันไปทุกปี เน้นการเปิดโอกาสให้เยาวชนในห้องถิ่นได้ค้นหาและแสดงออกถึงศักยภาพของตัวเองทุกด้านไม่เฉพาะด้านวิชาการ เพื่อสร้างความมั่นใจ การยอมรับในตัวเอง และสร้างเสริมทักษะให้นำไปพัฒนาต่อไปในอนาคต อาทิ โครงการ “นิเทศ

น้อย VS วิทย์ศิลป์” ปี 2548 ฝึกความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการในงานศิลปะ และฝึกทักษะในงานสื่อสารมวลชนจากประสบการณ์จริงของบุคคลในแวดวงสื่อสารมวลชน โครงการ “รักการอ่าน” ปี 2549 ฝึกการค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุดเอทีซีเพื่อน้อง และในปี 2550 โครงการ “ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ : Science Class in Aromatics Site” เปิดโอกาสให้เยาวชนได้สัมผัสกับประสบการณ์จริงจากการทำงานของทีมนักวิจัยไทยและเกาหลี ในการก่อสร้างโรงงานอะโรเมติกส์หน่วยที่ 2

- โครงการจัดทำหนังสือ สาระ...อะโรเมติกส์เฉลิมพระเกียรติ มอบให้สถานศึกษาและห้องสมุดทั่วประเทศ เพื่อให้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สาขาปิโตรเคมีสายอะโรเมติกส์แก่เยาวชนและผู้สนใจทั่วไป ปี 2549-2550

- โครงการสนับสนุนโรงเรียนในพื้นที่ และ ชุมชน To Be Number One

- โครงการสารคดีเส้นทางวิทย์ สาระอะโรเมติกส์ ให้ความรู้เกี่ยวกับปิโตรเคมีสายอะโรเมติกส์ ออกอากาศทั่วประเทศ

- โครงการพาน้องท่องโลกอุตสาหกรรม ในงาน F.T.I. FAIR 2007

- โครงการเปิดบ้านให้ประชาชนทั่วไปเยี่ยมชมได้ตลอดปี

- โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนในจังหวัดระยอง เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในวโรกาสที่ทรงครองราชย์ครบ 60 ปี ในปี พ.ศ.2549

- โครงการเจริญพระพุทธมนต์เฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในวโรกาสที่ทรงครองราชย์ครบ 60 ปี ในปี พ.ศ.2549 โดยพระสงฆ์ 2549 รูป ที่ศาลากลางจังหวัดระยอง

- โครงการเจริญพระพุทธมนต์ สมาธิจิตตภาวนา ถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในวันมหามงคลพระชนมพรรษา 80 พรรษา

- โครงการทอดกฐิน จัดต่อเนื่องในชุมชนเป็นประจำทุกปี

- โครงการจัดงานละคร แสง สี เสียง “สุนทรภู่ คู่ระยอง”

- โครงการจัดงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมุสลิม ณ ชุมชนอิสลามมาบตาพุด จังหวัดระยอง

- โครงการสนับสนุนกิจกรรมชุมชนตามประเพณีไทยเป็นประจำทุกปี เช่น งานลอยกระทง งานสงกรานต์ และสืบสานประเพณีท้องถิ่น รำวงย้อนยุค เป็นต้น

2. โครงการด้านสิ่งแวดล้อม

- โครงการโลกสวยด้วยเอทีซี ดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2548 อาทิ การปรับปรุงภูมิทัศน์ ภายในสวนสาธารณะและสนามเด็กเล่นในชุมชน โรงเรียน การติดตั้งประตูเปิด-ปิดน้ำบริเวณคลองต้นน้ำของชุมชน

- โครงการบริจาคเงินจากโครงการก่อสร้างโรงงานอะโรเมติกส์หน่วยที่ 2 ให้ชุมชนเพื่อปรับพื้นที่และปรับปรุงทัศนียภาพ ในระหว่าง ปี 2548-2550 อาทิ โรงพยาบาลมาบตาพุด โรงเรียนบ้านมาบตาพุด วัดมาบตาพุด วัดเนินคีรี สุเหร่าชุมชนอิสลาม สนามฟุตบอล สนามเด็กเล่น และถนนในชุมชน เป็นต้น
- โครงการก่อสร้างสวนสาธารณะ เทศบาลเมืองมาบตาพุดเพื่อใช้ประโยชน์ สำหรับประชาชน 25 ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุด และประชาชนทั่วไป เริ่มดำเนินการปี 2549
- โครงการอะโรเมติกส์หน่วยที่ 2 รั้วสิ่งแวดล้อม ทำความสะอาดถนนเนินพยอมในชุมชนบ้านบน เทศบาลเมืองมาบตาพุด จังหวัดระยอง ดำเนินการต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2548
- โครงการปลูกต้นไม้รอบพื้นที่ก่อสร้างโครงการอะโรเมติกส์หน่วยที่ 2
- โครงการปรับปรุงศาลาทางหลวง แขวงทางระยอง เฉลิมพระเกียรติฯ จำนวน 50 ศาลา ในปี 2549
- โครงการปรับปรุงทัศนียภาพริมทางหลวง แขวงทางระยอง ระหว่างปี 2549-2550
- โครงการปลูกป่าประชารัฐที่อ่างเก็บน้ำคลองใหญ่ จังหวัดระยอง ปี 2549
- โครงการค่ายเยาวชนรักษ์น้ำ รั้วแผ่นดิน ที่อ่างเก็บน้ำหนองปลาไหล จังหวัดระยอง ปี 2549
- โครงการปรับปรุงสนามเด็กเล่นในชุมชนมาบตาพุด จังหวัดระยอง ปี 2549
- สนับสนุนโครงการปลูกต้นไม้บริเวณเกาะกลางถนน อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ปี 2549
- สนับสนุนโครงการปลูกปะการังเขากวางคืนสมดุลงูที่ท้องทะเลไทยถวายเป็นแม่ ปี 2549 และโครงการปลูกปะการังเขากวางคืนสมดุลงูที่ท้องทะเลไทยเทิดพระเกียรติฯ ในปี 2550 ณ บริเวณชายหาดแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

3. โครงการสร้างอาชีพเสริมให้ประชาชน

- โครงการร้านค้าชุมชน จัดสถานที่ให้ชุมชนจำหน่ายอาหารที่โครงการอะโรเมติกส์หน่วยที่ 2 เพื่อเป็นรายได้เสริมให้ครอบครัว ระหว่างปี 2548-2551
- โครงการสร้างอาคาร จัดหาอุปกรณ์และฝึกอบรมให้กลุ่มแม่บ้านนพเขตเบเกอรี่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนอาชีพจากบริษัท ตามนโยบายสร้างอาชีพเสริมให้ชุมชน ต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 นพเขตเบเกอรี่ เป็นโครงการตัวอย่างที่ริเริ่มจากการรวมตัวของชาวชุมชน ที่มีความมั่นใจในศักยภาพของตัวเองว่าจะสามารถดำเนินโครงการได้อย่างถาวร
- โครงการซื้อจักรเย็บผ้าเพื่อส่งเสริมอาชีพการเย็บผ้าเช็ดมือสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมของกลุ่มแม่บ้านชุมชนมาบตา ในปี 2550 ตามนโยบายสร้างอาชีพเสริมให้ชุมชน
- โครงการสร้างถังเก็บน้ำเพื่อใช้ในโครงการปลูกผักของชุมชนกรอกยายชา ในปี 2550
- โครงการสนับสนุนอาชีพกลุ่มแม่บ้านน้ำพริก ชุมชนบ้านบน ในปี 2550

4. โครงการสร้างความมั่นใจให้ชุมชนและพัฒนาสังคม

- โครงการสายตรงจากชุมชน 24 ชั่วโมง เปิดโอกาสให้ชุมชนแสดงความคิดเห็น หรือแจ้งผลกระทบถึงบริษัทโดยตรงตลอดเวลา เพื่อบริษัทสามารถดำเนินการแก้ไขได้ทันทั่วทั้ง
- โครงการสร้างป้อมตำรวจ ให้ สกต.กิ่งอำเภอนิคมพัฒนา สกต.ห้วยโป่ง และ สกอ. เมืองจังหวัดระยอง เพื่อสร้างความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้ชุมชน ปี 2548-2549
- โครงการจัดทำป้ายแบ่งเขตพื้นที่รับผิดชอบ สกต.มาบตาพุด กับ พื้นที่ต่อเนื่องเพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนในการแจ้งเหตุฉุกเฉิน ปี 2549
- โครงการสนับสนุนเครื่องแบบ และกิจกรรมระดมทุนของตำรวจอาสา สกต.มาบตาพุดจังหวัดระยอง ดำเนินการต่อเนื่องจากปี 2549
- โครงการสนับสนุนกิจกรรมเพื่อสวัสดิการตำรวจ สกต.ห้วยโป่ง อย่างต่อเนื่องทุกปี
- โครงการมอบคอมพิวเตอร์ให้จังหวัดระยอง ใช้เพื่อใช้ในงานบริการประชาชนแบบ One Stop Service เริ่มโครงการในปี 2549 และสถานีตำรวจในจังหวัดระยองเพื่อการบริการประชาชน
- โครงการจัดงานทะเลลูฟี่วันเด็ก ให้บุตรหลานพนักงานและเด็กๆ ในจังหวัด ระยองทุกปี จัดต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545

5. โครงการด้านสุขภาพและกีฬา

- โครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่โครงการอะโรเมติกส์หน่วยที่ 2 ให้การรักษาพยาบาลในชุมชน ควบคู่ไปกับการแจ้งข้อมูลข่าวสาร และรับทราบแนวคิดจากชุมชน
 - โครงการคลินิกปั่นน้ำใจให้ชุมชน ให้การรักษาพยาบาลแก่ประชาชนทั่วไปโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายเป็นประจำทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ ดำเนินงานต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 มีผู้มารับบริการเฉลี่ยสัปดาห์ละ 700 คน
 - โครงการแข่งขันฟุตบอลเยาวชนอะโรเมติกส์แชมเปียนชิพ สำหรับเยาวชนทั้งจังหวัดระยอง จัดต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2548
 - โครงการสนับสนุนกีฬาด้านยาเสพติดในชุมชนของเทศบาลเมืองมาบตาพุดเป็นประจำทุกปี
 - โครงการสนับสนุนกิจกรรมเดิน-วิ่งเฉลิมพระเกียรติฯ
 - โครงการสนับสนุนนักกีฬาเยาวชนจังหวัดระยองเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาระดับประเทศ
- #### 6. โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- โครงการจัดนิทรรศการในงานนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ณ เมืองทองธานี
 - โครงการสนับสนุนงานแสดงมัลติมีเดียและพลุเฉลิมพระเกียรติ 60 ปี ครองราชย์ ณ เมืองทองธานี และจัดให้ชุมชนจากมาบตาพุดไปเยี่ยมชมงาน

- โครงการพลุเฉลิมพระเกียรติฯ 80 พรรษา ณ บริเวณหาดแม่พิมพ์ จ.ระยอง

การมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการและกิจกรรมดังกล่าว สอดคล้องกับการวิเคราะห์ของ โคเฮน และอัฟโฮฟ (Cohen & Uphoff, 1980) ที่ได้อธิบายและวิเคราะห์รูปแบบของการมีส่วนร่วม โดยได้แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making) ชุมชนได้ตัดสินใจตั้งแต่ในระยะเริ่มกิจกรรม ในช่วงของกิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ โครงการสร้างอาชีพเสริมให้ประชาชนทุกโครงการ โครงการสนับสนุนโรงเรียนในฝัน และ ชุมชน To Be Number One

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) เป็นไปในลักษณะของการเข้าร่วมวางแผนงาน และ การเป็นเจ้าของภาพร่วมกับบริษัท ได้แก่ โครงการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมุสลิม โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการเจริญพระพุทธรูปเฉลิมพระเกียรติ การรับบทบาทเป็นผู้แสดง ผู้บรรยาย ได้แก่ โครงการจัดงานละคร แสง สี เสียง “สุนทรภู่ คู่ระยอง ” การสนับสนุนทางด้านทรัพยากรและแรงงานฝีมือ การเข้าร่วมในการบริหาร และการร่วมแรงร่วมใจ ได้แก่ กิจกรรมระดมทุนของตำรวจอาสา สภค.มาบตาพุด โครงการแข่งขันฟุตบอลเยาวชนอะโรเมติกส์แชมเปียนชิพ และ โครงการสร้างป้อมตำรวจ เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งทางสังคมและส่วนตัว เช่น การสร้างอาชีพเสริมที่รายได้เข้าชุมชน และผู้ใช้แรงงานได้ค่าตอบแทน ได้แก่ โครงการสร้างอาชีพเสริม โครงการสร้างห้องสมุดเอทีซีเพื่อน้อง โครงการเอทีซีเพื่อน้อง โครงการคลินิกปั่นน้ำใจให้ชุมชน และโครงการสนับสนุนเครื่องแบบ และกิจกรรมระดมทุนของตำรวจอาสา เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งเป็นการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป เช่น กิจกรรมตำรวจอาสาชุมชน มีการตรวจสอบประเมินผลโดยชุมชน เพื่อปรับปรุงในปีต่อไป โครงการสายตรงจากชุมชน 24 ชั่วโมง โครงการนพเกตุเบเกอรี่ เป็นต้น

Cutlip, Center และ Broom (1999) ได้เสนอไว้ว่า กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับการวางแผนการประชาสัมพันธ์ ซึ่งแผนประชาสัมพันธ์เป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้กระบวนการประชาสัมพันธ์ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

โครงการก่อสร้างโรงงานอะโรเมติกส์หน่วยที่ 2 ได้วางแผนการประชาสัมพันธ์โครงการอย่างเป็นขั้นตอนไว้ตั้งแต่ช่วงก่อนการก่อสร้าง (ปี 2547 – 2551) จนกระทั่งแล้วเสร็จ ดังนี้

กระบวนการประชาสัมพันธ์	กรอบและขั้นตอนการวางแผนกลยุทธ์
ก. การระบุปัญหา การก่อสร้าง อาจก่อผลกระทบ ต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน	1. ปัญหามลภาวะ บังคับที่เกี่ยวข้อง และโอกาสในการเกิด 2. การวิเคราะห์สถานการณ์ (ทั้งภายในโครงการ และ ภายนอก) 3. เป้าหมายของโครงการ คือ ดำเนินการแล้วเสร็จ
ข. การวางแผนประชาสัมพันธ์ สร้างการมีส่วนร่วมและลด ผลกระทบ	4. กลุ่มเป้าหมาย ประชาชนในรัศมี 5 กิโลเมตร 5. วัตถุประสงค์ เพื่อสร้างความเข้าใจ รับรู้และช่วยลด ผลกระทบ 6. การเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของ การประชาสัมพันธ์ คือ การดำเนินโครงการได้อย่างราบรื่น โดยชุมชนมีความพึงพอใจในการบริหารจัดการ
ค. การสื่อสาร	7. กลยุทธ์การสื่อสาร - การใช้สื่อต่างๆ ยกเว้น โทรทัศน์ - การกำหนดสารตามความก้าวหน้าและกิจกรรมโครงการ 8. การนำแผนงานไปปฏิบัติ - ผู้รับผิดชอบการประชาสัมพันธ์ คือ ส่วนประชาสัมพันธ์ - ลำดับและช่วงเวลาของแต่ละกิจกรรมและงบประมาณ ตามความเหมาะสมของสถานการณ์
ง. การประเมินผล	9. การประเมินผลต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อตรวจสอบปฏิบัติการ ตอบกลับ และการปรับแผน

Harold Laswell นักคิดคนสำคัญทางด้านสื่อสารทางการเมือง ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารทางการเมืองว่าประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร สื่อ ผู้รับสารและผลกระทบของการสื่อสาร (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2542: 154 – 160, 180)

ผู้ส่งสารในทางการเมือง หมายถึง นักการเมือง พรรคการเมือง องค์กร สถาบัน และโครงสร้างของการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ

สารสนเทศทางการเมือง เป็นทรัพยากรที่จำเป็นอย่างยิ่งยุค ทั้งนี้เพราะเป็นเนื้อหาสาระของการสื่อสารทางการเมืองโดยตรง โดยปกติแล้วทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้เป็นข้อมูลทางการเมืองจะต้องผ่านการกลั่นกรองจนเป็นความรู้ที่มีการจัดระเบียบพร้อมที่จะนำไปใช้ได้

ช่องทางการสื่อสาร จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า ช่องทางการสื่อสารการเมืองที่เป็นหลักนั้น ได้แก่ สื่อสารมวลชน รัฐบาล (หรือพรรคการเมือง) ในหลายประเทศ มักจะพยายามเข้าไปมีอิทธิพลต่อวงการสื่อสารมวลชน โดยอาศัยสื่อสารมวลชนเป็นเครื่องมือเพื่อผลักดันให้ประชาชนมี

แนวคิดที่ไม่แตกต่างไปจากรัฐบาลและยอมรับรัฐบาล ยุทธศาสตร์การสื่อสารทางการเมืองจึงอยู่ที่วิธีการสร้างอิทธิพลเหนือระบบสื่อมวลชน

ผู้เปิดรับสื่อทางการเมือง โดยปกติในการคัดเลือกข่าวสารและการจัดวาระสาร (Agenda Setting) ผู้เปิดรับสื่อมักจะอาศัยหลักเกณฑ์วัดความสำคัญของข่าวสารจากความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร (Source Credibility) มากกว่ากฎเกณฑ์อื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเกณฑ์วัดในด้านเหตุผลที่เห็นพ้องหรือขัดแย้งกับการนำเสนอข่าว (Counter Arguing) หรือแม้กระทั่งเกณฑ์การนำเสนอข่าวสารที่กดดันต่ออารมณ์ (Effect) ของผู้เปิดรับสื่อ

ในกรณีของชุมชนมาตาพุด เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่สื่อมวลชนให้ความสนใจและมีการนำเสนอข่าวในระดับประเทศบ่อยครั้ง นอกจากนั้นบทบาทองค์กรอิสระ (NGO) และองค์การปกครองท้องถิ่น จะมีประเด็นทางการเมืองและประเด็นข้อราชการมาสื่อสารกับชุมชนตลอดเวลา ซึ่งโครงการฯ ต้องดำเนินการสื่อสารกับชุมชนไปท่ามกลางบรรยากาศที่กระตือรือร้นเรื่องข้อมูลข่าวสารของชุมชน ตัวอย่างเช่น ข่าวการเรียกร้องของเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และขบวนการมาตาพุด บางกลุ่มให้รัฐบาลประกาศมาตาพุดเป็นเขตควบคุมมลพิษ ทั้งนี้ ทางเครือข่ายได้ร้องเรียนต่อรัฐบาลเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2549 และได้เกิดการติดตามการแก้ไขปัญหามลพิษจากรัฐบาล ตามแผนลดและขจัดมลพิษที่รัฐบาลได้ตั้งขึ้น

ในการวางแผนประชาสัมพันธ์ โครงการฯ ได้ตระหนักถึงความเสี่ยงและเตรียมการบริหารจัดการภาวะวิกฤต (Crisis Management หรือ CM) ไว้ โดย CM เป็นหลักการบริหารที่ครอบคลุมเหตุการณ์ที่มนุษย์เป็นคนสร้าง และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ เช่น การเข้าไปล้วงข้อมูลความลับของบริษัทหรือองค์กร สารพิษในสิ่งแวดล้อม ข่าวร้ายที่สร้างผลกระทบรุนแรงและอื่นๆ อันอาจส่งผลกระทบต่อคนเกิดเป็นเหตุการณ์ที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งการบริหารจัดการภาวะวิกฤตนั้นถูกกำหนดให้เป็นวิธีการหนึ่งในยุทธศาสตร์ และหลายองค์กรมองว่า การบริหารจัดการภาวะวิกฤตเป็นส่วนหนึ่งของการประชาสัมพันธ์ เพราะหลายครั้งสื่อมวลชนนำเสนอโดยได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งอาจทำเรื่องเล็กให้ลุกลามเป็นเรื่องใหญ่ได้ จึงทำให้ต้องมีการบริหารจัดการสื่อมวลชนในภาวะวิกฤตที่เตรียมพร้อมด้วย

สื่อประชาสัมพันธ์และกลยุทธ์การสื่อความของโครงการ ใช้แผ่นพับ โปสเตอร์ จัดหมายข่าว รดน้ำโฆษณา เสียงตามสาย วิทยูทท้องถิ่น แจกข่าวตามบ้าน แจกผ่านผู้นำชุมชน ผ่านการประชุมชุมชน ผ่านเทศบาล และเวทีกิจกรรมต่างๆ เช่น หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ เวทีชาวบ้าน งานเปิดกิจกรรมที่โครงการดำเนินการให้ชุมชน งานโรงเรียน งานวัด งานกีฬาชุมชน งานพิธีการของแต่ละชุมชน เป็นต้น โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายทั้งภาษาเขียนและภาษาพูด ให้ข้อมูลเพื่อการติดต่อกลับ 24 ชั่วโมง และปรับเปลี่ยนยืดหยุ่นมากที่สุดตามสถานการณ์ ตัวอย่าง เช่น การแจกข่าวเรื่องการขนย้ายอุปกรณ์ใหญ่ และหนัก ต้องอธิบายให้ชุมชนเข้าใจและรับทราบผลกระทบล่วงหน้า เมื่อใกล้ถึงช่วงขนย้ายต้องแจ้ง

ข่าวเป็นระยะ ก่อน 7 วัน ก่อน 1 วัน ก่อน 24 ชั่วโมงและ 1 ชั่วโมง และปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ เพราะการขนย้ายขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกหลายปัจจัย เช่น การจราจรจากท่าเรือแหลมฉบังมาบตาพุด กำหนดเรือเทียบท่าที่อาจคลาดเคลื่อน พิธีการศุลกากร เป็นต้น

นอกจากการมีส่วนร่วมของชุมชนแล้ว การสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมของบุคลากรทุกระดับขององค์กรธุรกิจ ตั้งแต่เจ้าของกิจการ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายปฏิบัติการ ด้วยการประชาสัมพันธ์ การสร้างจิตสำนึก การจัดฝึกอบรม การทบทวนแผนงานและการแก้ไข ข้อบกพร่องเป็นประจำ ได้ก่อให้เกิดจิตสำนึกเรื่องธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมในองค์กรและในมุมมองกว้าง จึงเป็นส่วนที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

โครงการเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการแบบมีเป้าหมายโดยใช้ Balanced Scorecard ซึ่ง กำหนดให้ผู้บริหารและพนักงานทุกระดับมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์ ดัชนีวัด เป้าหมายและ แผนปฏิบัติการ ในมุมมองต่างๆ และดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนบริษัทไปสู่ วิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ และการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งที่กำหนดไว้ใน Balanced Scorecard การจัดการสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐาน ISO 14001 ได้มีการประกาศนโยบายของผู้บริหาร สูงสุด และถือเป็นหน้าที่ของพนักงานทุกระดับซึ่งต้องถือปฏิบัติตามนโยบายนี้อย่างเคร่งครัด มีการจัด ฝึกอบรมความรู้ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมก่อนการปฏิบัติให้กับพนักงาน ผู้รับเหมา และบุคคลที่เกี่ยวข้อง และมีการทดสอบความรู้ความเข้าใจเพื่อการติดตาม และประเมินผล อย่างต่อเนื่องผู้บริหารและตัวแทนพนักงานจะมีการประชุมคณะกรรมการความปลอดภัยอาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม และมีกิจกรรมเดินตรวจสภาพแวดล้อมในการทำงานภายในบริเวณ โรงงานหลังเสร็จสิ้น การประชุมเป็นประจำทุกเดือน มีการนำเสนอเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ผู้บริหาร และคณะกรรมการ บริหารระบบความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมของบริษัทรับทราบ (Management Review) เพื่อ ร่วมกันพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และติดตามทบทวนผลการดำเนินงานของระบบการจัดการให้เป็นไปอย่าง เหมาะสมและถูกต้องตามมาตรฐานและข้อกำหนดต่างๆ และเปิดโอกาสให้พนักงานทุกระดับมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็น ผ่านทางการประชุม และข้อเสนอแนะ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่ดีในการ จัดการด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมของบริษัท

การจัดกิจกรรมพนักงาน อาทิ เรื่องการควบคุมการสูญเสีย (Loss Control) และ การอนุรักษ์ พลังงาน(Energy Conservation) ในกระบวนการผลิตได้เชิญคณะกรรมการบริษัทมารับทราบผลการ ดำเนินงานร่วมกัน อีกทั้งได้นำเสนอเอกสารรายงานประจำปีให้ผู้ถือหุ้น ซึ่งผู้บริหารได้ให้ข้อมูลด้าน การจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท มีการรายงานความก้าวหน้าของการก่อสร้างและการดูแลด้านความ ปลอดภัยและสิ่งแวดล้อมของชุมชนให้ผู้ถือหุ้นทราบในการประชุมประจำปี และเชิญผู้ถือหุ้นมาเยี่ยม ชมการบริหารจัดการของโรงงานที่จังหวัดระยองด้วย

บริษัทมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และสาระความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมตามสื่อต่างๆเป็นประจำ เช่น นิทรรศการ จุลสาร เสียงตามสาย Intranet และแผ่นพับ เป็นต้น เพื่อให้พนักงานและบุคคลภายนอกได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น มีการจัดงานวันความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมเป็นประจำทุกปี ในรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ อาทิ การประกวดบอร์ดนิทรรศการ การบรรยายจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ การตรวจสอบสภาพร่างกาย การแข่งขันเล่นเกมชิงรางวัล เปิดโอกาสให้ผู้บริหารและพนักงานทุกระดับมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมของบริษัท นอกจากนั้น ยังกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ที่จัดตามโอกาส เช่น การรณรงค์อนุรักษ์พลังงาน งานเปิดบ้านในวันสิ่งแวดล้อมโลก ที่เชิญชุมชนและบุคคลภายนอก อาทิ นักเรียน นักศึกษา หน่วยราชการ สื่อมวลชน และโรงงานข้างเคียงมาร่วมด้วย

ในมุมมองของการรณรงค์เพื่อให้พนักงานปฏิบัติตามจรรยาบรรณธุรกิจขององค์กร ได้มีพนักงานที่แสดงออกถึงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการมีธรรมาภิบาลด้านสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงานประจำของตัวเองอยู่แล้ว ซึ่งเป็นนิมิตหมายที่ดีที่สะท้อนความมีจิตสำนึกของพนักงานออกมาอย่างแท้จริง นอกจากนั้นการรณรงค์แนวคิดเรื่องพนักงานทุกคนเป็นประชาสัมพันธ์ของบริษัท ได้ถูกปลูกฝังในจิตสำนึกของพนักงาน ทำให้พนักงานเป็นตัวแทนขององค์กรในการเป็นทั้งผู้ปฏิบัติและผู้เผยแพร่เรื่องการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการดูแลธุรกิจ

ตัวอย่าง แนวคิดพนักงานในการปฏิบัติงาน โดยมีธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมซึ่งเกี่ยวข้องกับโครงการก่อสร้างโรงงานอะโรเมติกส์หน่วยที่ 2 ได้แก่ โครงการวิจัย และจัดทำฐานข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมบริเวณรอบนิคมอาร์ไอแอล และโครงการคลินิกชุมชน ณ โรงงานอะโรเมติกส์ หน่วยที่ 2

<p>โครงการวิจัยและจัดทำฐานข้อมูล ด้านสิ่งแวดล้อม บริเวรรอบ นิคมอุตสาหกรรมอาร์ไอแอล โดย กลุ่มรอบรั้ว สมาชิก 4 คน</p>	<p>แนวคิดพนักงานที่แสดงถึงการ ปฏิบัติตามกฎ Corporate Governance 5 ประการ</p>	<p>Stakeholders ที่ได้รับประโยชน์</p>
<p>เป็นโครงการความร่วมมือ ระหว่างผู้ประกอบการในนิคม อุตสาหกรรมอาร์ไอแอล หน่วย ราชการที่เกี่ยวข้อง และชุมชน ลักษณะโครงการคือ การ สนับสนุนงานวิจัยโดยอาจารย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยา เขตศรีราชา เรื่องคุณภาพของ สิ่งแวดล้อม ทั้งคุณภาพอากาศ คุณภาพน้ำ และคุณภาพดัชนี ชีวภาพ ในพื้นที่ชุมชนรอบนิคม อุตสาหกรรมอาร์ไอแอล ที่คาดว่า อาจได้รับผลกระทบจากมลพิษ ตามหลักวิชาการ โดยการมีส่วน ร่วมของชุมชน ระยะเวลาดำเนินโครงการ พฤษภาคม 2551 ถึง ธันวาคม 2552</p> <p>ผลจากการวิจัยจะนำเสนอ ทั้งประเภทที่แสดงผลการ ตรวจวัดจริง และประเภทที่สรุป เป็นประเด็นที่เข้าใจง่าย เพื่อการ สื่อสารผ่านผู้แทนชุมชน และ วิทยุชุมชน</p>	<p><u>Accountability</u>: โรงงาน อุตสาหกรรมไม่สามารถปฏิเสธ ความรับผิดชอบเรื่องผลกระทบ ที่อาจมีต่อสังคมรอบโรงงานได้ แต่ความพยายามที่จะลด ผลกระทบให้มากที่สุด และ ความสามารถสื่อสารให้คนใน ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในความ รับผิดชอบต่ออย่างเต็มที่ของ โรงงานเป็นสิ่งที่สำคัญ</p> <p><u>Responsibility</u>: รับผิดชอบต่อ หน้าที่ที่พึงปฏิบัติและพยายาม หาวิธีที่มีประสิทธิภาพที่สุด</p> <p><u>Equitable Treatment & Transparency</u>: การเปิดโอกาส ให้ตัวแทนชุมชนทุกชุมชนได้มี ส่วนตรวจสอบด้วยตนเอง โดย มีหลักวิชาการรองรับแสดงถึง ความโปร่งใสและรับผิดชอบต่อ ต่อสังคมอย่างแท้จริง</p> <p><u>Creation of Long Term Value</u>: การลดผลกระทบและปัญหา ชุมชน ส่งผลดีต่อการสร้าง มูลค่าเพิ่มให้องค์กรในระยะยาว</p>	<p><u>สิ่งแวดล้อม ชุมชน และสังคม</u>: ได้รับประโยชน์โดยตรง เกิดความ มั่นใจคลายกังวล</p> <p><u>บริษัทฯ/ผู้ถือหุ้น</u>: เป็นการป้องกัน ปัญหาขัดแย้งกับชุมชน ซึ่งผลดีกับ การดำเนินธุรกิจของบริษัทและผู้ถือ หุ้นในระยะยาว</p> <p><u>หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</u>: ลดปัญหาที่ เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน</p> <p><u>ลูกค้า</u>: มั่นใจว่ากระบวนการผลิตไม่มี ปัญหา</p> <p><u>พนักงาน</u>: ทำงานได้อย่างปลอดภัย มั่นใจ และดำเนินงานชุมชนได้โดย ได้รับความเชื่อมั่น</p> <p><u>คู่ค้า</u>: โรงงานในนิคมอุตสาหกรรม อาร์ไอแอลได้รับความยุติธรรมในการ ปฏิบัติงานร่วมกันและแก้ปัญหา ร่วมกัน</p> <p><u>ประเทศชาติ</u>: เป็นผลดีกับ ภาคอุตสาหกรรมและสร้างองค์ความรู้ ด้านธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ นิคมอุตสาหกรรม</p>

<p>คลินิกชุมชน ณ โรงงาน อะโรเมติกส์หน่วยที่ 2 โดย กลุ่มใส่ใจ สมาชิก 5 คน</p>	<p>แนวคิดพนักงานที่แสดงถึงการ ปฏิบัติตามกฎ Corporate Governance 5 ประการ</p>	<p>Stakeholders ที่ได้รับประโยชน์</p>
<p>กลยุทธ์การจัดคลินิกเคลื่อนที่ของโครงการ (CPX II) อย่างต่อเนื่อง เป็นช่องทางในการสร้างสัมพันธ์ และแจ้งข้อมูลข่าวสารกับทุกชุมชนโดยรอบพื้นที่ ตั้งแต่ช่วงเริ่มต้น ก่อนทำ EIA โครงการก่อสร้างอะโรเมติกส์ หน่วยที่ 2</p> <p>พนักงานที่รับผิดชอบวิเคราะห์ได้ว่าการดูแลสุขภาพอนามัยชุมชน เป็นสิ่งที่ชุมชนทุกชุมชน รวมทั้งแรงงานต่างถิ่นที่มาทำงานก่อสร้างชั่วคราวในพื้นที่ ต้องการอย่างแท้จริง จึงนำไปสู่โครงการสร้างคลินิกชุมชน ขึ้นที่สถานพยาบาลโรงงานอะโรเมติกส์หน่วยที่ 2 ซึ่งให้การรักษาพยาบาลฟรีแก่ประชาชนในชุมชน ตามมาตรฐานเดียวกับพนักงานของบริษัทฯ ในวันจันทร์ – ศุกร์ เวลา 09.00 – 16.00 น. ดำเนินการได้ในช่วงปลายปี 2551 เมื่อก่อสร้างโรงงานแล้วเสร็จสมบูรณ์</p>	<p><u>Accountability</u>: การตั้งคลินิกชุมชนเป็นการแสดงความรู้ รับผิดชอบต่อพนักงาน ที่ได้มีการหาข้อมูลเป็นระยะเวลานาน เพื่อให้การตัดสินใจดำเนินการใดๆ ถูกต้องเหมาะสมที่สุด</p> <p><u>Responsibility</u>: รับผิดชอบต่อพนักงานให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพได้ประโยชน์อย่างแท้จริง</p> <p><u>Equitable Treatment</u>: ถือเป็น การปฏิบัติต่อชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน</p> <p><u>Transparency</u>: โปร่งใส มีระบบตรวจสอบที่ทันสมัย</p> <p><u>Creation of Long Term Value</u>: การไม่มีข้อขัดแย้งกับชุมชน เป็นการลดความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้บริษัทในระยะยาว</p>	<p><u>ชุมชน</u> : ได้รับการดูแลสุขภาพในมาตรฐานเดียวกับพนักงาน ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปรักษาพยาบาล และเป็นการอำนวยความสะดวกให้ชุมชน</p> <p><u>พนักงาน</u> : ใกล้ชิดกับชุมชน ลดการขัดแย้งและมีบรรยากาศการแบ่งปันบริษัทฯ : ดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่อง มีภาพลักษณ์ที่ดีด้านความรับผิดชอบต่อสังคม</p> <p><u>ผู้ถือหุ้น</u> : ได้รับผลตอบแทนที่ดีขึ้นจากการดำเนินธุรกิจที่ต่อเนื่อง</p> <p><u>ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอื่นๆ ในเขตมาบตาพุด โดยรวม</u> : เกิดบรรยากาศพึ่งพาอาศัยกันและเป็นมิตรกันระหว่างโรงงานและชุมชน</p> <p><u>กลุ่มปตท.</u> : บริษัทในกลุ่ม สนองนโยบายความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างเป็นรูปธรรม</p>

6. ข้อค้นพบในการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าในช่วงของการก่อสร้างโครงการอะโรเมติกส์หน่วยที่ 2 มีการสื่อสารและสร้างกิจกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ชุมชนมีทั้งบทบาท ทั้งศักดิ์ศรี เท่าเทียมกับบุคลากรของโรงงาน มีลักษณะของคนในสังคมเดียวกัน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ข้อร้องเรียนได้รับการตอบสนอง และมีความพยายามแก้ไขร่วมกัน บางเรื่องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน เช่น ปัญหาเรื่องฝุ่น ซึ่งต้องใช้เวทีชาวบ้าน เป็นเวทียุติปัญหา โดยมีภาครัฐรับรู้การทำกิจกรรมบางส่วน เกี่ยวโยงกันเป็นเครือข่าย เช่น โครงการฯทำร่วมกับ เครือซิเมนต์ไทยเนื่องจากอยู่ในพื้นที่นิคม อาร์ไอแอล ซึ่งเครือซิเมนต์ไทยเป็นเจ้าของพื้นที่นิคม ทำร่วมกับกลุ่มปตท.ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้น หรือร่วมกับชมรมประชาสัมพันธกลุ่มโรงงานนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดในฐานะสมาชิกชมรม เป็นต้น

ชาวมาบตาพุดมีการตื่นตัว เรื่องผลกระทบของสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของชุมชน อย่างมาก ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้งสังคม และการศึกษา โดยมีเป้าหมายในลักษณะต้องการ ความเป็นเลิศ เช่น ต้องการเป็นโรงเรียนในฝันของจังหวัด ต้องการเป็นชุมชนตัวอย่างตามโครงการ To Be Number One ชาวชุมชนมีการติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างใกล้ชิด และมีศักยภาพสูงที่สามารถ ติดต่อสื่อสาร ถึงระดับประเทศและระดับโลก ตัวอย่างเช่น นายกรัฐมนตรี พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้ลงพื้นที่พร้อมรัฐมนตรีหลายท่านในชุมชนบ้านบน เพื่อรับฟังความคิดเห็นของชุมชน และผู้นำชุมชนบางคนได้เป็นสมาชิกขององค์กรนานาชาติ เช่น กรีนพีซ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของบุคลากรโรงงานอุตสาหกรรมกับชุมชน เมื่อมองในภาพรวมของทุกโรงงาน ส่วนใหญ่จะจำกัดอยู่ ในกลุ่มพนักงาน ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสูงสุดในพื้นที่ และผู้บริหาร ที่รับผิดชอบงานโครงการเท่านั้น ในขณะที่ชุมชนกลับรู้จักโรงงานมากกว่าโรงงานรู้จักชุมชน จึงควรสนับสนุนให้พนักงานส่วนใหญ่ ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ของชุมชนมากขึ้น สนับสนุนกับชุมชนมากขึ้น มีการพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น เพื่อให้แนวความคิด เรื่องการสร้างธรรมาภิบาล สิ่งแวดล้อม และการพัฒนาสังคม ซึ่งพนักงานก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมนั้นเช่นกันประสบความสำเร็จได้

7. บทสรุป

การประสานสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลาของชุมชนและโรงงาน ในรอยต่อของผู้กระทำและผู้ถูกกระทำซึ่งจำเป็นต้องมีกิจกรรมร่วมกัน หากผู้กระทำ คือ องค์กรและพนักงานทุกระดับขององค์กร ได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกในเรื่องธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมอย่างดี ในขณะที่ชุมชนก็ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ยุติธรรม เป็นธรรม รู้ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม และสารเคมีอันตรายได้ ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจด้านสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น ประชาชนหรือชุมชนสามารถใช้ข้อมูลเหล่านี้ประกอบการเจรจาเกี่ยวกับฝ่าย

ผู้ประกอบการ เพื่อโน้มน้าวให้เกิดการลดการปล่อยมลพิษ เพื่อพัฒนาแผนการป้องกันมลพิษ ปรับปรุงระบบความปลอดภัย และมีโอกาสพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นแล้ว ทั้ง 2 ฝ่ายน่าจะเป็นจุดเชื่อมต่อและจุดเริ่มต้นของการสร้างธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมในพื้นที่นั้นได้ และยอมส่งอิทธิพลไปยังผู้มีส่วนได้เสียอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ สื่อมวลชน เจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมืองท้องถิ่น พนักงานโรงงานข้างเคียง ครอบครัวพนักงาน และสังคม

ด้วยการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมในการสื่อสารและร่วมในกิจกรรม สัมผัสกับกลิ่นอายในบรรยากาศของมาบตาพุด และคลุกคลีกับชุมชนที่เต็มไปด้วยมิตรจิตมิตรใจ มีความมุ่งหวังเป็นอย่างยิ่งที่จะให้ข้อสรุปรวมของการศึกษานี้ นำไปสู่แนวความคิดใหม่ในด้านการสร้างธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมในพื้นที่อุตสาหกรรม ที่ไม่จำเป็นต้องเริ่มจากข้อขัดแย้ง การชุมนุมประท้วง การบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเข้มงวดจากภาครัฐแต่เปิดรอยร้าวให้มีการแสวงหาประโยชน์โดยปิดบังข้อเท็จจริง การใช้ช่องว่างของกฎหมายในการเอารัดเอาเปรียบเพื่อนร่วมถิ่น การเอาชนะกันด้วยความจ้านต่อหลักฐาน หรือการปล่อยให้คนนอกพื้นที่มาใช้ประโยชน์จากความไม่รู้จริงของชุมชน เป็นต้น

หากทว่า สังคมต้องรู้จักถกถวญโอกาสในช่วงเวลาที่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมจำเป็นต้องมีกระบวนการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ตามที่กฎหมายกำหนดอยู่แล้ว ต่อยอดให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมด้วยการเร่งสร้างความมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งในเรื่องการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง การมีสิทธิ์ตรวจสอบ การพิทักษ์ทรัพยากรของท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้มีการเรียนรู้ หรือเพิ่มพูนองค์ความรู้ด้านต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องสิ่งแวดล้อม ให้ประชาชนและเยาวชน รวมทั้งต้องสร้างให้พื้นที่อุตสาหกรรมมีโอกาสได้รับการพัฒนาทั้งในเรื่อง เศรษฐกิจ สังคม จริยธรรม วัฒนธรรม สุขอนามัยของประชาชน เพื่อยกระดับความเป็นอยู่และความเจริญของประชาชนในพื้นที่ควบคู่ไปกับความเจริญของอุตสาหกรรม อันจะนำไปสู่การสร้างความสุขในสังคมอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- จินตนา บุญบงการ. 2551. **จริยธรรมทางธุรกิจ (Business Ethics)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย สันติวงษ์ และชนาธิป สันติวงษ์. 2542. **องค์การกับการสื่อสาร (Corporate Communication)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- พิภพ วชิรเงิน. 2549. **จริยธรรมทางธุรกิจ (Business Ethics)**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร: บริษัทรวมสาส์น (1977) จำกัด.
- ลัดดาพร หวังชิงชัย. 2546. กลยุทธ์การใช้สื่อประชาสัมพันธ์และประสิทธิผลโครงการเก็บค่าไฟฟ้ากระแสเป่า หน้า 25
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. 2542. **การสื่อสารกับการเมือง**. กรุงเทพมหานคร: ประสิทธิภัณฑ์ แอนด์ พรินติ้ง
- สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม. 2551. “รายงานธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม **ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชน พ.ศ. 2548 (ประเมินผลครั้งที่ 2)**”. สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สถาบันพระปกเกล้า มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โครงการยุทธศาสตร์นโยบายฐานทรัพยากร
- “รายงานธรรมาภิบาลประจำปี 2550 ว่าด้วยเรื่องดัชนีธรรมาภิบาลโลกระหว่างปี 2539-2549”
(Governance Matters 2007: Worldwide Governance Indicators 1996-2006)
- Cohen , John M and Uphoff, Norman T. 1980: 222. **Participation’s Place in Rural Development : Seeking Charity Through Specificity**. Vol.8 No.3.
- Cutlip, Center และ Broom.1999. **Effective Public Relations**. 8 th edition : Prentice Hall.
- Mcnaur, Brian 1995. **An Introduction to Political Communication**, Roretledge.
- www.aromatics.co.th
- www.csr-asia.com
- www.industry.go.th
- www.pttar.com
- www.pttplc.com
- www.tei.or.th/maptapud